

Světový etos

V evropském měřítku se nám jeví veškerý život v převaze konzumu, bez zájmu o lidské vztahy, ačkoliv Hans Küng (významný německý teolog) upozorňuje na nezbytnost světového etosu, aby se neopakovaly katastrofální defekty v dějinách. Moderna, která přináší jisté rozčarování nad tak zvanými pokrokovými ideologiemi, na něž dotírá komunistický pohrobek s neokapitalismem, se vehementně vrhá v náruč průlomu postmoderny s nejistou konstelací hodnoty jejich rozpadu a proměně.

Současný svět nastoluje otázky dilematu: činit dobro či zlo, a když dobro, tak v minimálním měřítku. Naštěstí moudré hlavy si uvědomují důsledky celoplanetárního počínání – s akcentem na planetární odpovědnost za okolní svět, životní prostředí, jehož nástrojem je – člověk! Vznikají koalice dobré vůle – věřících i nevěřících.

Pocit společné odpovědnosti za život planety nezůstává jen u slov, leč akcentuje její realizaci. Jakkoliv etika sdílí pole napětí mezi autonomií a náboženstvím, vyhlíží postmoderna – možný základ morálního etosu v kultuře, filozofii a náboženství.

Angažovanost světových náboženství ve smyslu kupř. příkladného křesťanského přispění s přesvědčováním humánní integrovanosti, sdílením požadavků s ostatními světovými náboženstvími: Nejen svoboda, leč současně odpovědnost. Nejen koexistence, ale i mír - nejen produktivita, leč i solidárnost se životním prostředím - nejen tolerance, leč i ekumenismus.

Pozvání k naději k zdůraznění náboženských humánních hodnot a kritérií s logem – humanita jako ekumenické základní kritérium – se uskuteční v Praze – 17. až 19. června v rámci mezinárodního setkání křesťanů.

Hlavním pořadatelem tohoto bratrského setkání jsou především reformované křesťanské církve sousedících států (Česko, Polsko, Slovensko, Německo, Maďarsko, Rakousko), které přispějí evangeliem lidství a spásy světa z chaosu Bohu odcizeného člověka. V Praze – ve středu Evropy (zazní po náboženském kolokviu v rámci UNESCO – polnice opravdového lidství proti nelidskosti. Křesťanský dialog chce dokázat – demonstrovat zásadovost mravních kritérií v rámci dialogu, pravdu a spravedlnost, nahlíženého ze zorného úhlu víry ve stvořitelské dílo Boží, jeho vykupitelskou moc a duchovní podporu. Schopnost k dialogu je cesta k míru nejen vnějšímu, ale i vnitřnímu.

Jedinečnost pražského setkání nabízí objevování duchovního rozměru v otevřených kostelích při bohoslužbě a dialogu, přiznání profetických, mystických okamžiků se zábleskem tušení blízkosti Boha, putováním po evangelických a katolických kostelích. Ekumenický horizont obejme tvořivá konkrétní mírová teologie, kázání a pastorece. Odpolední program se přesune na Ovocný trh – s tematikou: Křesťanské církve a jejich morální aktivity – program doplní výstavky, besedy, zpěvy, divadelní scény, hudební soubory. Na Střeleckém ostrově je plánován pes
projev o naději v Kristu pronese biskup prof. dr. V
církve v Německu. Večer 18. června je pojmenov
kostel“ - Zpěvy z Taizé – Modlitební zahrada). V
pražských kostelích se budou konat bohoslužby
sjednocení světa ve jménu lidství, pravdy a spra
mládež. Hlavní
Evangelické
ámů („Varhanní
dopoledne v
odlitbách za
žehnání od

Boha, abychom se stali dobrými hospodáři planety, pracovali zdárně na vinici Páně s představou, že Ježíš Kristus je vinný kmen a my zelené plodné ratolesti.

Pokud se hodláte účastnit jedinečného pražského setkání 17. - 19. června t. r., můžete se přihlásit v kterékoliv farní kanceláři (zajištění ubytování a pohoštění). Využijte příležitosti sblížení a vzájemného duchovního povzbuzení s bratry a sestrami, kteří v dialogu hledají Boží jiskru – Světlo naděje.

Miluše Šubartová

Vlasta Čermáková:

Mistru Janu Husovi

**Jako starobylé dvorce nejistot
mizí na dálnici času
trůny zlatem svítící
i samospasitelných dogmat
žhavý chvost.
Jen SVĚTLONOŠI
opustili kacířskou hranici
a stali se národa svého
duchovní stálici.
MISTŘE, JENE,
zůstaň s námi
v každý čas,
posviť tam,
kde pro život v nouzi
živá voda pramení,
kudy tekou
tolerance jižní proudy
na pole víry,
lásky, věd a umění,
jež v upřímném srdci,
moudré myslí
čistých rukou,
SVATÉ ALIANCE
boží nesou znamení!**

Trvalá výzva Mistra Jana Husa k zápasu o duši

Česká reformace je významným údobím našeho národa, které utvářely přední osobnosti kulturně duchovního života, mezi nimiž vynikal Mistr Jan Hus. Pro svou vzdělanost a moudrost stává se rektorem pražské univerzity a jako zapálený následovník Kristův káže v Betlémské kapli proti zlořádům světským i církevním. Jeho sociální a národní cítění (kázal česky) bylo v duchu evangelia neseno zásadou v zápase o duši: *Hledej pravdu, slyš pravdu, uč se pravdě, miluj pravdu, braň pravdu až do smrti...* Zejména horlil proti církevním zlořádům a praktikám (prodej odpustků). Jeho duchovní postoj byl

neochvějný a sebejistý, neboť vyplýval ze zážitků Boží pravdy, kterou nosil v srdci. Vnitřní zápal pro království Boží v nitru nebyl pochopen zejména hierarchií světskou, ale i církevní, kdy zejména kněží ve vysokém postavení se řídili dogmatickou literou, zanedbáním ducha víry projevujícím se lhostejností ke konání skutků k prospěchu rozvoje a vzdělanosti českého lidu. Proto si stěžuje mistr Jan, přímo z kazatelny: „Za našich časů – láska k Bohu a bližnímu žel tak uстыdla, že není žádná péče o duchovní věci, protože veškerá naše péče a snažení je pohrouženo v kalu světském.“ Kněžím vytýká dva smrtelné hříchy: smilstvo a svatokupectví. Nechal svými ústy promluvit samého Krista... „Já bloudím v hadrech – kněží v rouchách šarlatových se radují z almužen, já v zápase o duši národa krev potím – oni v nejjemnější lázni se kochají, já vydávám z největší lásky duši svou pro přikázání Boží, jsem veden pod kříž k smrti zemden – oni opilí ulehají v odpočinku, já ponocuji trápě se jejich nadávkami a spíláním...“

Jeho mučednický závěr života byl naplánován světskou a duchovní vrchností, která vyslovila smrtelný ortel, kterému na Kostnickém koncilu nebylo ani dovoleno odvolat se ke Kristu. Přesto Mistr Jan hlasitě vykřikl: „Ó, Pane Bože, hle, již tento koncil tvoje skutky a zákon zatracuje jako blud!“ Sedm biskupů pověřených jeho odsvěcením, jej vyzvalo, aby odvolal. Hus vystoupil na lešení uprostřed chrámu a pevným hlasem promluvil k přítomnému lidu. „Pane Jezu Kriste, nemohu tak učinit neb bych byl lhářem, který uráží Boží pravdu, Slovo Boží, které jsem kázal a žil...“

Po odsvěcení s papírovou korunou na hlavě s nápisem Toto je arcikacíř! Kati přivázali Jana ke kůlu, pod nohy mu dali otýpky dříví promísené slámou a při vzplanutí hranice vyšlehl oheň do něhož vyřknul mučedník pravdy – odkaz pro všechny dějinné epochy našeho národa - „odkazuji vám pravdu evangelia, kterou jsem psal, učil a kázal, pro niž umírám, aby znovu ožila...“

Kostnické jiskry s nábojem odkazu a výzvy se rozletěly po celém světě, aby prozářily ty, kteří se cítí povoláni nést světlo poselství pravdy, zejména v současné době plné napětí a rozporů a zápas o duši národa předřadit ekonomice a finančnímu žonglování.

Podporou v této snaze, nechť jsou závažné citáty z mistrových kázání:

Duši nezapomeneš smrt, nýbrž špatný život.

Jsi-li postaven nad lidmi pamatuj, že nad tebou je Bůh.

Největší vládou je vládnout sobě – nižší přírodě.

Peníze tě nepřiblíží k Bohu, leč touha po setkání s ním.

Nesnesitelnou se stává zlovůle, je-li chválena.

Duchovní vývoj nebyl dokončen, každým dnem začíná nové tvoření, což znamená, že cesta k Bohu je evoluční návrat z pádu do involučního procesu s realizací stvoření k obrazu Božímu.

Vězme, že Boží plány nelze zmařit lidskou taktikou.

Ježíšův svrchovaný zásah na kříži byl tou nejrazantnější záchranou akcí v historii země a nebe.

Šestisté výročí upálení Mistra Jana v Kostnici prožíváme jako projev jeho důsledného boje za Boží pravdu a spravedlnost, který pochopila až historie, zejména jeho odpůrci a římsko katolická církev ho rehabilitovala jako reformátora burcujícího k duchovnímu probuzení za pontifikátu Jana Pavla II.

Miluše Šubartová

Náboženství a kultura

Dokud kultura šla krokem pomalejším nebylo rozporu mezi vědou a náboženstvím, tím méně mezi kulturou a církví. Časem i církve sama byla nositelkou kultury. Ale za posledních tří set let zůstaly církve ve svém vývoji daleko za kulturním vývojem a částečně ustrnuly na nižším stupni mravního vývoje.

Otroctví

Nastávaly náboženské krize a vývoj přelil se přes hlavy církevních představitelů, nechávaje strnulé církve za sebou.

(Na příklad: až do roku 1794 křesťanští národové schvalovali otroctví a teprve když francouzští revolucionáři zlomili moc kněží a šlechty, tehdy, přes hlavy představitelů křesťanské církve, 4. února 1794, po prvé v dějinách bylo zrušeno otroctví cestou zákona. Avšak ani po této světodéjné události nedali se křesťané na pokání. V Americe až do roku 1863 duchovní a kazatelé všech církví, vyjma unitáře a kvekry, s biblí v ruce hájili otroctví, a teprve občanská válka, vedená jménem lidskosti, znemožnila, aby člověk mohl být na trh přiváděn a vydražován jako dobytče tomu, kdo dá nejvíc.)

Daly církve podnět k řešení sociální otázky?

Nedaly. Církve, ačkoli měly dost příležitostí a často rozhodující vliv na zákonodárství, nevedly věc chudých a utištěných, ale pomáhaly svým učením i vlivem udržovat nespravedlivé společenské řády. Místo volání po spravedlnosti pěstily almužnictví, kterým se uspávali bohatí.

(Ještě dnes ve státech amerických, kde mají církve rozhodující vliv, uplatňují zákony proti vyučování vědě, pokud jsou v rozporu s biblí, ale zapomínají protestovat proti vykořisťování přistěhovalců a jejich dětí a proti jiným zlům. Volání po sociální spravedlnosti nejen že nevyšlo z církví, ale ani jich nevyburcovalo. Církve volaly dále chudé jednotlivce ku pokání, mezitím co největší církevní mecenáši v duchu starých feudálních řádů vytvořili systém bezohledného vykořisťujícího kapitalismu.)

N. F. Čapek: Nová brázda, Praha, Unitária, 1925, s. 27 – 29.

Jaroslav Boubín:

Petr

Chelčický

Myslitel a reformátor

Praha, Vyšehrad 2005. 200 stran. Kč 228,-

Když L. N. Tolstoj při studiu dějin křesťanství narazil na spis Síla víry, žasl, protože objevil svého předchůdce: „Žil v Čechách člověk dobrý a moudrý, který vnikl do Kristova učení a pochopil, že učení papežů a biskupů není správné: že učení Kristovo není klanět se obrazům, sloužit mše, uctívat papeže, biskupy a kněžstvo a plnit jejich rozkazy nýbrž, jak stojí v Písmu, láska k Bohu a bližnímu; k tomu nepotřebujeme žádných obřadů.“ Slavista Jagič koncem 19. století konstatoval, že Chelčický měl tu smůlu, že se nenarodil

jako Němec nebo Angličan, protože v tom případě by byl významně ovlivnil evropské myšlení.

Historik Boubín (nar. 1954), specialista na dobu husitskou, se tu vydává po stopách velikána ducha, hlasatele pravého křesťanského života, že člověk věrný Bohu má své ego umenšovat. Nevíme, kde a kdy se narodil, kdy a kde zemřel. Dohadujeme se, že v Chelčicích, jediné obci toho jména, v trojúhelníku městeček Vodňany, Netolice, Bavorov.

Autor po prozkoumání všech pramenů dedukuje, že rok narození je v rozmezí 1370 a 1390, tedy že byl o půl generace mladší než Hus. Zemřel v 50. letech 15. století, krátce po vzniku Jednoty bratrské. O jeho sociálním původu se dochovaly jen domněnky. Nebyl ani ševcem, ani knězem, nejspíše pocházel z drobné šlechty vladyků.

Chelčický byl ovlivněn učením valdenských. Jeho radikální eschatologie o blížícím se konci světa souvisí s dobovým ztotožněním papeže s Antikristem. Avšak boj proti Antikristovi si nepromítl navenek, věděl, že probíhá v nitru každého člověka. Nevyrůstal v izolaci, sledoval myšlenkový kvas své doby a dobře znal jak dílo Johna Wyclifa, tak Husa. Petr se však rozešel se svými husitskými souvěrci, poněvadž nevěřil, že vládu božího zákona lze vybojovat silou. R. 1420 neuspěl ani u táborů v Písku, ani později v Praze u teologa Jakoubka ze Stříbra.

Neuspěl, protože jeho názory byly považovány za příliš výstřední, příliš poplatné heslu apoštola Pavla: My blázní pro Krista.“ Nejednou cituje výtky svých současníků: „Blázní, ďábelství má... Velí nám chudý život vésti, pokorně bydleti, veselé opustiti. Za živa nás sužuje svým řečmi, všechno tupí, co je lidem ke cti, k utěšení a k svobodě. Obchody nepravé tupí: čím bychom se živili? Brániti ani mstíti se nedá.“

Manželství Petr tak často kritizoval, že se zdá nepravděpodobné, že by byl ženat či že by své traktáty diktoval svému synu (Šafařík, Studie o P. Chelčickém, s. 106).

Světlem Petrova díla (s. 65 – 131)

Nedostatek životopisných dat je bohatě vyvážen rozsahem dochovaného díla, asi 50 spisů, tj. několik tisíc rukopisných stran kodexů a starých tisků. Všechny byly psány česky, latinu Petr ovládal jen částečně. Před ním tu však byl již jiný Jihočech, Tomáš Štítiny. Po něm od r. 1412 psali česky i Hus a Jakoubek, ale ti dobře ovládali i latinu. Svrchovanou autoritou je mu Písmo, především Nový zákon. Polovina jeho díla je exegezí, tj. výkladem biblických textů. Některá díla byla již v 15. století pojmenována jako „řeči“, určené k ústnímu přednesu. Jejich cílem je sdělení, důležité pro spásu křesťana. O estetiku podání se nezajímá, uměřenost mu není vlastní. Celou společnost vidí prostoupenou zlem, hlavní viníky nalézají na špici společenské hierarchie: zlo se šíří shora dolů, napřed mu propadli preláti a světšší mocipáni, ti je vnucují svým poddaným, že je to dobro, které si přeje sám Bůh.

Intenzivní byl Petrův zájem o eucharistii – svátost oltářní. Reagoval tak na situaci, že od r. 1414 se ve čtyřech pražských kostelích začala podávat svátost oltářní pod obojí. Utrakvismus se v husitském prostředí rychle prosadil. Petr v této otázce nebyl samostatným myslitelem, hodně čerpal z traktátu Jana Němce ze Žatce.

Nejproslulejším Petrovým dílem je Síť víry z let 1440 – 43. Titul převzal z Lukášova podobenství o rybolovu. Na rozdíl od naivních optimistických interpretací Chelčický zdůrazňuje motivy potrhané sítě a to, jak se křesťané mohou zachránit před nectnostmi a duchovní zkláskou světa. Modelem mu byla prvotní církev, která se řídila ustanoveními

Krista a jeho apoštolů. Petr nepochybuje, že tato cesta stále existuje, totiž respektování jediného dokonalého zákona božího. Celé pasáže jsou věnovány pronikavé analýze technice státní moci. Církev mu nebyla duchovním tělem Krista, ale pravým opakem – předobrazem Antikrista.

Bůh a člověk

Vztah člověka a Boha je vertikální osou. Boží zákon chápe jako smlouvu. Vyžaduje to, aby Bůh byl nejen Bohem lásky a bezmezného milosrdenství, ale i Bohem pomsty a nenávisti: je to důsledek přísně bipolárního, černobílého rozdělení světa. Člověk může svou nicotnost přerůst jen plněním božího zákona. Odmítnutí trestu smrti Petr asi převzal od valdenských. Proto vznesl požadavek na zrušení trestu smrti.

Koniáš a arcibiskup příchovský dali Chelčického Postilu a Sít' víry na index. Teprve F. Palacký svým medailonem z r. 1857 v Dějinách národa českého evokoval tohoto zapomenutého Jihočecha a sympaticky zhodnotil jeho dílo. Pokračovali v tom A. Gindela a P. J. Šafařík. O pochopení Chelčického díla se zasloužil slavný historik J. Goll. Naopak hanou jej zahrnul jeho jihočeský rodák, probošt vyšehradské kapituly A. Lenz. Jurij Annenkov Chelčického dílo popularizoval v Rusku a r. 1880 přeložil Sít' víry do ruštiny. V Masarykově České otázce najdeme tak jako o Husovi i o Chelčickém řadu ocenění. Do světového povědomí Chelčického uvedl Tolstoj. Prostřednictvím jeho díla ideje nenásilí převzal indický otec vlasti Mahátma Gándhí. Jejich myšlenky jsou si překvapivě blízké, avšak kontext je diametrálně odlišný. Elitářské poselství Petra bylo určeno úzké skupině křesťanů zaměřených na přípravu života věčného v éře Antikrista.

Boris Merhaut

Svoboda, rozum, tolerance

N. F. Čapek píše v Nové brázdě: Lidský život jim nebyl posvátným dílem božím, ale zbožím. (Avšak zastřených podob otroctví je i v současném světě bezpočet.) Člověk pro ně nebyl vlastním dítětem Věčnosti, ale hříšným a slabým tvorem. Samy církve tuto slabost často ještě podporovaly strachem, výhrůžkami a posmrtných trestů. Autoritářství nadřazených osob ještě více zdůrazňovalo bezmocnost člověka.

Současná konzumní společnost nedělá nic jiného. Konzum jako všeobecně rozšířené nadnárodní náboženství působí tak, aby, pokud možno, všichni měli dojem, že

- nic nelze změnit,
- „karty jsou již rozdány“,
- ti (oni) jsou mocní a my jsem bezmocní.

A když se už nic nedá dělat, tak alespoň nakupujme a konzumujme (jídlo, věci, zábavu, život...) Jinou takovou dogmatickou frází konzumentství je, „co užiješ, to ti nikdo nevezme“.

Avšak lidská bytost, jako vlastní dítě boží, si zaslouží úplně opačné učení:

- Nauku o lásce, kráse a síle člověka pod zorným úhlem Věčnosti.
- Nauku o putování, proměnách, osvobození, poznání a spolupráci.
- A nauku o třech silách: Myšlence, slově a činu a o vzájemném působení těchto sil.

Lze začít jedním a uzrát cvičením a sebekázní v dalších a naopak. Je možné vědomě zaset dobré slovo, i myšlení se pročistí a čin bude následovat mysl. Cesta činnosti (karmajóga) pročistí slovo i myšlenku a ty opět zpětně působí na činnost.

Opakováním správného vzniká správný návyk správným návykem vzniká správná životospráva. Prožitek cesty a zkušenosti nabyté na cestě činí z člověka nevědomého a tápajícího vědomě živou bytost – tedy Poutníka. Poutník svou chůzí ukazuje cestu i jiným, je příkladem bez ctižádosti být někomu vzorem nebo dokonce modlou. Přitahuje přátele, aniž by toužil vlastnit cokoli a kohokoliv, svítí, aniž by sám sebe považoval za osvíceného.

Svoboda, rozum, tolerance jsou tři principy spojené vazbou moudrosti. Představme si svobodnou lidskou bytost. Je většinou rozumná v běžném životě, tolerantní ve vztazích s lidmi a spokojená ve svém nitru. Svobodná duše se neukryje, svítí a hřeje na své cestě, putuje i pro druhé. Netáhne se životem jako z přinucení, nemá strach ze ztrát. Ví, že nemá co ztratit. Nevleče sebou břemeno neodpuštění, odplaty, břemeno slávy, dokonce ani břemeno touhy po lásce. Rozdává prostě bezstarostně, na odměnu hmotnou ani duchovní nemyslí. Často působí tak, že nic nečiní, že si užívá života a přece je na světě ve službě zcela vědomě a s plnou pozorností.

Svobodná lidská bytost totiž ví o neviditelném spojení příčiny a následku, zná zákony života a jejich působení. Nebojí se, protože ví a poznává a toto vědění jí pomáhá tvořit si svoji cestu k harmonii. Tvoří a je šťastná z možnosti tvořit. Váží si daru rozumu a užívá tohoto daru v hojnosti, váží si daru souznění s jinými bytostmi a proto toto souznění vědomě pěstuje a kultivuje. V tomto smyslu je moudře tolerantní. Dává svobodu a uznání ostatním poutníkům a pěstuje dar přátelství.

Oslavuje život a raduje se s jinými bytostmi z každého daru Země, protože je darem nebeským, to jest z neviditelná a nevýslovna pocházejícím.

Když věříš, že můžeš, můžeš

Když si myslíš, že jsi poražen – porazili tě. Když si myslíš, že ti odvaha nestačí – stačit nebude. Když chceš vyhrát, ale myslíš, že nemůžeš, je skoro jisté, že nevyhraješ. Když si myslíš, že prohraješ – prohrál jsi. Neboť ve světě vidíme, že úspěch začíná u vůle a víry: všechno v něm závisí na stavu myšlení otevřeném nebi. V životních bojích není vždy vítězem, ten nejsilnější či nejrychlejší. Ale dřív nebo později zvítězí ten, kdo může být vítězem ducha. Můžete říkat, že věříte v Boha, pokud však nehájíte jeho stvořitelské dílo, jehož jste součástí a nešíříte světlo, pak vaše víra je slabá neb nezahrnuje duchovní výšiny, z nichž sestupuje Boží pomoc v zářivém světle.

Z knihy Neil T. Andersona – Vítězství nad temnotou vybrala M. Šubartová.

Síla lidské myšlenky

V každé lidské bytosti je myšlenka podněcovatelem činnosti. Každý pohyb lidského těla, slovo i skutek předchází myšlenka. Myšlenková síla je určitá forma energie, se kterou člověk pracuje a pomocí níž bezprostředně přetváří skutečnost. Myšlenkový svět působí

na těla i duše lidí a právě proto je tak mocný, neboť jednotlivci něco vytvářejí a vytvořeným je ovlivňován celek. Z toho důvodu může u člověka nastat skutek jako následek cizích myšlenek, neboť myšlenkový svět ovlivňuje celý duchovní i hmotný vesmír.

Nedobrou myšlenku je třeba ihned zavrhnout, protože od myšlenky ke skutečnosti je krátký skok. Myšlenku člověk považuje za slabou sílu, opak je pravdou. Tvoření myšlenek a jejich přenášení na druhé je lidské inteligenci dané. Co člověk vytváří, s tím je též spojen a nese za to určitou zodpovědnost. Ani nejslabší myšlenka, slovo či skutek se neztrácí. Každá myšlenka je tvůrčí duchovní síla, energie, která se neztrácí, ale může se měnit na jiný druh energie, může se zjemňovat nebo naopak hmotnět.

Člověk nemá pouze zodpovědnost za své činy, ale i za své myšlenky. Každá myšlenka vytvořená citovým hnutím, jako je hněv, nenávist, závist, láska, pochopení a podobně, má každý takto vytvořený obraz svůj vlastní citový náboj a je velmi silný. Ve světě myšlenkových útvarů stejnorodé přitahuje stejnorodé podle stupně síly myšlenky nebo slova. Vzájemnou silou přitažlivosti se utvářejí celá shromaždiště jemnohmotných stejnorodých myšlenek, slov a skutků, značně zesílených svým vlastním spojováním se. Z těchto shromaždišť proudí myšlenkové síly zpět na lidi a ovlivňují jejich myšlení a konání určitým směrem.

Pokud někoho stravuje zloba, strach, pocit křivdy a nedovede druhým odpustit způsobenou nepříjemnost, potom je takový člověk jako anténa přitahující z okolí stejné energetické vibrace, tedy stejné myšlenkové síly. Svým vlastním myšlenkovým naladěním oslabuje či posiluje své ochranné biopole či elektromagnetické pole nebo auru. Narušení vlastní aury vede k přijetí nedobrych myšlenkových sil vytvořených druhými lidmi. Pokud jsou myšlenkové proudy jednoho druhu velmi silné, mohou ovlivňovat i ty, kteří nejsou naklonění k tomuto druhu myšlení. Takto jsou ovlivňovány někdy i celé národy.

Jak něčeho dosáhnout

Nejprve je nutné připustit myšlenku, že mohu toho či onoho dosáhnout a mít víru v úspěšnost. Soustředit se na toto chtění a posilovat touhu v myšlenkách. Není však jedno, jaký druh myšlenek člověk má.

Člověk vytvářející myšlenky lásky a dobra pro všechny kolem sebe, myšlenky spravedlnosti a touhy pomoci druhým, také myšlenky zdaru chtěného dobra, začne být posilován vyššími silami a stále více se s těmito silami spojuje. Člověk, který vytváří neustále myšlenky nezdaru, neštěstí a zklamání, ten přitahuje k sobě stejné síly, které na něj působí, a tím si nepříznivou situaci vytváří mnohdy sám. Je třeba mít mysl stále pozitivně naladěnou. Věřit, že každá pro člověka nepříznivá situace dopadne dobře a v tomto duchu ji řešit. Tím k sobě přivádí pozitivní síly, které mu v řešení situaci napomáhají.

Působení sil ve stvoření se děje samočinně, zákony platící ve stvoření nelze nijak obejít. Duchovní síly působí tak silně, jaké je chtění člověka. Silou myšlenek, slov i skutků působí člověk na své okolí, ale i na sebe. Měl by se snažit působit vždy pozitivně. Všichni lidé zvětšují vliv pozitivních a negativních sil působících na Zemi. Žádnou nedobrou myšlenkou by se člověk neměl vůbec zabírat, neboť k sobě přitahuje stejnorodé myšlenky, které posilují původní záměr. Ve slabých okamžicích i prchavě vystouplá myšlenka někdy vede k činu.

Volně zpracoval podle knihy Lad. Drápalové Duchovní pomoc člověku, díl první Ladislav Kloud.

Mahátma Gándhí:

Slova pokoje

(Z německého výboru Worte des Friedens Herder Verlag 1999, přeložil Jan Hlavička).
Praha, Vyšehrad 2001. 150 stran.

Šesti svazkové Sebrané spisy, anglický týdeník Young India a hindský a anglický týdeník Haridžan byly prameny, odkud Maria Ottová čerpala svůj výbor. Zvolila originální způsob, jak nám přiblížit odkaz „tatička vlasti“ Bápúdžího, jak Mahátmu Gándhího láskyplně nazývají jeho krajané. Jako základ si vzala Ježíšovo Kázání na hoře, snad proto, že si je Gándhí vybral jako jednu z pěti knih, které si směl vzít do vězení. Ostatní byly Rámájana, Bhagavadgíta, zpěvník ášramu a Korán.

Ze žaláře pak napsal: „Neschvaluji ústupky od Kázání na hoře. V Novém zákonu nikde jsem nenašel ospravedlnění války.“

Víra ve skutek. Modlím se za křesťana, aby byl lepším křesťanem, za muslima, aby byl lepším muslimem... Bůh se ptá už dnes, co konáme, ne jak si říkáme. U něho je skutek vším, víra bez skutku ničím... Spěme s myšlenkou na Boha v srdci.

Modlitba byla spása mého života. Bez ní bych přišel o rozum. Byl jsem v pasti, byla mi naprostou nutností. Modlitba je pro duši stejně nepostradatelná jako potrava pro tělo. Věřím v sílu myšlenky více než v sílu psaného nebo vyřčeného slova. (Young India)

Blaze těm, kdo nepoužívají násilí

Satjágraha je síla ducha. Mezi pasivním odporem a satjágrahou je zásadní rozdíl. Myslíme-li si, že jsem slabí a proto schopni jen pasivního odporu, pak nás náš odpor nikdy neposílí. Není tam místo pro lásku. V satjagraze není místo pro nenávisť. (Young India 25. 8. 1920)

Úloha žen

Ženy musí sehrát svou úlohu nikoliv mužským způsobem, ale žensky. Nenapraví lidstvo, když budou horlivě napodobovat muže v nesmyslném ničení života. Nechť si uvědomí, že mají výsadu vyvést poblouzeného muže z jeho zmatení, dřív než ženu strhne s sebou do záhuby. Haridžan 14. 11. 36. Považuji ženu za ztělesnění ahinsy (nenásilí). Ženě je dáno, aby znesvářený svět učila míru. Až duch nenásilí dostatečně zesílí, může změnit celý vesmír. Young India 23. 9. 26.

Vaším nepřítelem je strach

Ten rozleptává nejen život toho, kdo se terorem nechá zastrašit, ale i život terorizujícího. Neexistuje člověk, který by dokázal zastrašit někoho, jehož srdce je prosto strachu. Druhý druh strachu známe pod jménem žádostivost: všimněte si, že žádostivost je jakási odrůda strachu. Má víra v nenásilí mne zavazuje ke krajní odhodlanosti. Young India 13. 9. 28.

Není tu místo pro zbabělost nebo slabost.

Tyto výzvy nebyly napsány pro ty, kdo mají v srdci pochyby, nýbrž pro ty, jimž nechybí odvaha, aby činili to, co je spásné.

Těžko bychom našli pro tento výbor výstižnější titul, než Worte des Friedens – Slova pokoje.

Zapeklitá reinkarnace

Termín „reinkarnace“ znamená znovuvtělení (znovuztěsnění) duše. V posledních letech se o ní i u nás dost píše. Někteří lidé tuto možnost bez výhrad přijímají, jiní ji naopak zatracují jednoduchými rozsudky postrádajícími odůvodnění. Zcela se pak mýlí ti, co reinkarnaci označují za „moderní výstřelek“ konce dvacátého století.

Víra v reinkarnaci je velmi stará! - Že o ní většinou nic nevíme, zavinilo dlouhodobé informační vakuum, na němž se – kupodivu až v dojemné shodě – podílel jak materialistický dogmatismus tak křesťanský fundamentalismus.

Bůh v nás a my v Bohu

První zmínky o reinkarnaci najdeme již v nejstarších indických literárních památkách – tzv. védách z období asi 1500 – 800 let před naším letopočtem. Souvisejí s tehdy už vznikajícím bráhmánismem, jehož nejdůležitějšími složkami bylo učení o činu (karma) a učení o koloběhu životů (samsára). - Obojí každému snadno pochopitelné. Kdo porušuje mravní normy své kasty, převtělí se po smrti v příslušníka kasty nižší, případně zvíře, rostlinu nebo neživý předmět. Kdo tyto normy zachovává s odřenýma ušima, zopakuje si život blízký životu dosavadnímu. A konečně, kdo tyto normy dodržuje bezvýhradně, zrodí se k životu lepšímu, vyššímu. Jen ti nejlepší dosáhnou od jakéhokoli života osvobození (mókša), jejich duše bude dalšího převtělovacího údělu zbavena a splyne s Bohem – Bhagvánem. Tyto zásady převzal hinduismus – dodnes nejrozšířenější nábožensko-filozofický směr v Indii a částečně i buddhismus nazývající osvobozující ukončení koloběhu života „nirvánou“ - tj. zhasnutím, stavem konečného spasení, blaženým klidem.

Tělo oblečené za trest

Pravděpodobně zcela nezávisle na bráhmánismu, hinduismu, natož buddhismu připouštěli reinkarnaci též slavní mudrci antiky reprezentovaní například Platónem, Pythagorem či Plotinem.

Řecký filozof a žák Sokratův Platón postavil proti proměnlivému hmotnému světu svět vyšší, nadpřirozený a pomyslný, jemuž dominovaly nesmrtelné duše existující před tělem a tělo používající. Oblékaly si ho vlastně za trest, protože se vinou vlastní vášnivé síly či žádostivosti provinily proti „idejím“ – ctnostem a kráse – sbíhajícím se v jakési pyramidě až do absolutního vrcholu, kterým je dobro.

Další řecký filozof Pythagoras založil v jihoitalském Krotónu dokonce nábožensko-filozofickou společnost, hlásající, že duše je uvězněna v těle, jehož smrtí se stěhuje do těla dalšího, ať již lidského, zvířecího nebo rostlinného. Dobové prameny uvádějí často zmínky o Pythagorově schopnosti reinkarnační anamnézy. - Na předchozí životy si prý upamatoval.

Na Platónovo a Pythagorovo učení navázal Plotinos, původem Egyptan z Lygopole, když kompilaci obojího obohatil prvky mysticismu. Ač byl původně orientován protikřesťansky, mělo jeho dílo kupodivu obrovský vliv právě na některé pozdější filozofy křesťanské.

Boží milost nebo vlastní zásluha

Učení o reinkarnaci se s křesťanským učením pokoušeli zharmonizovat i četní nedávni a současní filozofové (ba teologové) ať už katoličtí nebo protestantští. Například Edgar Cayce, o němž jsme letos už psali v souvislosti s padesátým výročím jeho smrti, Geddes McGregor, Adam Przemski, Vithhal Sadiq, John Hick. Kompromisní vstřícnost církevní hierarchie by mohly motivovat též logické důvody praktické, podobné těm, které kdysi vedly ke zharmonizování výroční tradice pohanské s nově se tvořící výroční tradicí křesťanskou. Vždyť v reinkarnaci věří asi 25% katolíků, přibližně stejný počet protestantů a až 40% lidí nehlásících se sice ke konkrétní církvi žádné, ale de facto uznávajících biblické křesťanství. Oponentura fundamentalistů je však neoblomná. Reinkarnace prý vylučuje to nejzákladnější – vzkříšení! Zatímco princip převtělení duše do těla určuje potřeba jakéhosi trestu (nebo odměny) v nepřítomnosti Boha, ve vzkříšení je tělesný život spolu s duševním trvalým stavem spasení a radosti založeném na Boží milosti bez zásluhy člověka...

Strach z věčného zatracení

Indický filozof Sarvapalli Rádhakrišnan tento vztah charakterizoval nejuvýstižněji. - Zatímco hinduista jakéhokoli vyznání věří v řetězec životů, ortodoxní křesťan věří, že člověku je uloženo jednou zemřít a potom bude soud. Právě onen soud je ovšem kamenem úrazu: Příslušný rozsudek nás totiž může bez možnosti „odvolání“ zatratit, takže navěky skončíme v pekle, byť křesťanským reinkarnistou McGregorem nazývaným „barbarským výmyslem“. Učení o reinkarnacích je navíc (pro současníka dvojnásob) přitažlivé, neboť poskytuje jednoduchou naději i co se týká tematiky „zlo“, „nespravedlnost“, „krátkost života“. Je-li křesťanské dogma oprávněné, pak z tohoto světa mnozí odejdeme v půli vykonané práce, nic nemůžeme dodělat, nic napravit. Hrozná pomyslená. Reinkarnace však místo takového zpochybnění smyslu života dává šanci – nikoli milosti nýbrž vlastnímu přičinění. Jakékoli definitivní zatracení odmítá neboť ho považuje za neslučitelné s „milujícím Bohem“. A konečně – reinkarnace je naděje čestná. McGregor v díle Reincarnation in Christianity výstižně píše:

„Moje karma patří jenom mně, je to moje věc. Vítězství nad ní je moje osobní vítězství...!“

McGregor

Práva pacientů

1. Pacient má právo na ohleduplnou odbornou zdravotnickou péči prováděnou kvalifikovanými pracovníky.
2. Pacient má právo znát jméno lékaře a dalších zdravotnických pracovníků, kteří ho ošetřují. Má právo žádat soukromí a služby přiměřené možnostem ústavu, jakož i možnost denně se stýkat se členy rodiny či s přáteli, pokud tomu nebrání závažné důvody.
3. Pacient má právo získat od svého lékaře údaje potřebné k tomu, aby mohl před zahájením každého nového diagnostického či léčebného postupu zasvěceně rozhodnout, zda s ním souhlasí. Má být náležitě informován o případných rizicích, která jsou s uvedeným postupem spojena. Pokud

existuje více alternativních postupů nebo pokud pacient vyžaduje informace o léčebných aktivitách, má na seznámení s nimi právo. Má rovněž právo znát jména osob, které se na nich účastní. Výjimkou jsou stavy, kdy pacient není schopen reálného hodnocení svého stavu jedná-li se o akutní stav bezprostředně ohrožující život pacienta.

4. Pacient má v rozsahu, který povoluje zákon, právo odmítnout léčbu a má být současně informován o zdravotních důsledcích svého rozhodnutí, pokud je ve stavu, kdy je schopen situaci adekvátně posoudit.
5. V průběhu ambulantního i nemocničního ošetření a léčby má nemocný právo na to, aby byly v souvislosti s programem léčby brány maximální ohledy na jeho soukromí a stud. Rozbory jeho případu, konzultace a léčba jsou věcí důvěrnou a musí být provedena diskrétně. S přítomností osob, které nejsou na léčbě přímo zúčastněny, musí nemocný souhlasit.
6. Pacient má právo očekávat, že veškeré zprávy a záznamy týkající se jeho léčby, jsou považovány za důvěrné. Ochrana informací musí být zachována i v případech počítačového zpracování.
7. Pacient má právo očekávat, že nemocnice musí dle svých možností přiměřeným způsobem vyhovět pacientovým žádostem o poskytování péče v míře odpovídající povaze onemocnění. Je-li to nutné, může být pacient předán jinému léčebnému ústavu, případně tam převezen poté, když mu bylo poskytnuto úplné zdůvodnění a informace o nezbytnosti tohoto předání a ostatních alternativách, které při tom existují. Instituce, která má pacienta převzít musí překlad nejprve schválit.
8. Pacient má právo očekávat, že jeho léčba bude vedena s přiměřenou kontinuitou. Má právo vědět předem, jací lékaři, v jakých ordinačních hodinách a na jakém místě jsou mu k dispozici. Po propuštění má právo očekávat, že nemocnice určí postup návaznosti péče praktického lékaře případně domácí péče.
9. Pacient má právo na podrobné a jemu srozumitelné vysvětlení v případě, že se lékař rozhodl k nestandardnímu postupu či experimentu. Písemný souhlas je podmínkou k zahájení neterapeutického i terapeutického výzkumu. Pacient může kdykoli z experimentu odstoupit, a to bez uvedení důvodu, pokud byl poučen o případných zdravotních důsledcích takového rozhodnutí.
10. Nemocný v závěru života má právo na citlivou péči všech zdravotníků, kteří musí respektovat jeho přání, pokud nejsou v rozporu s platnými zákony.
11. Pacient má právo a povinnost řídit se platným řádem zdravotnické instituce, kde se léčí. Pacient má právo kontrolovat svůj účet a vyžadovat odůvodnění jeho položek bez ohledu na to, kým je účet placen.

K právům pacientů – deklarace lidských práv OSN se promítá do řady oblastí lidské činnosti. Ke vztahu lékař – pacient byla po diskusích schválena tato verze.

Připravila Iva Bordovská

Vlasta Čermáková:

O díkuvzdání vděčném a věčném

„Sestřičko. Vy máte opravdu zlaté ruce – Pánbůh Vám to zaplat' nastokrát!“ - Sestra Monika s úsměvem překvapeně pronesla - „ to jsem netušila, že jste tak starosvětsky věřící.“ - „Ale to vůbec ne,“ hbitě odvětila děkovnice. - „To archaické zaplat' Pánbůh, má v sobě tolik lidové poezie a výmluvného poselství věků, že ho žádné supermoderní podání nemůže nahradit. Představte si, že bych Vám na přelomu třetího tisíciletí poděkovala smysluplně esotericky. - „Kéž Vám centrální duchovní inteligence vesmíru, oplatí Váš citlivý přístup k pacientům hemodialýzy.“ - Sestra se hlasitě rozesmála a jadrně dodala: „Tak tedy, Pánbůh dej!“

Unitářská výchova

Člověk objevuje přírodu

Ještě dnes často slyšíme, že příroda je krutá, zlá a člověku nepřátelská. Nemá prý porozumění pro člověka a nedbá jeho potřeb. Přírodní živly se časem bezohledně dají do pohybu a smetou s povrhu zemského vše, co člověk pracně vytvořil. Hrozná větrná smršťi zpustošily často celé vesnice a města, odnesly úrodnou zemi na sta kilometrů a odvály ji do moře. Kudy tato zlověstná spoušť prošla, zůstal jen holá skála. Jindy se rozvodnily řeky a zaplavily pole i lidské příbytky a vyžádaly si mnoho obětí na lidských životech. Blesk je silou dosud nespoutanou, která natropí mnoho škody. Některé rostliny mohou člověku snadno připravit smrt. Mnoho živočichů ohrožuje lidský život. Znamená to tedy snad jen potvrzení domněnky, že příroda je krutá, bezcitná, hrozná a člověku nepřátelská. Mnohý člověk dále neuvažuje a zůstává při tomto povrchním pozorování. Je to však pozorování a usuzování primitivní. Tak asi se dívali na přírodu i lidé, kteří před dávnými věky obývali zemi.

Ač se tato domněnka o přírodě zdá na první pohled správnou, přece je naprosto nespravedlivá. Člověk sám se stále více přesvědčoval, že přírodě křivdil a neoprávněně ji obviňoval. Počal přírodě rozumět, přírodu objevovat a tím se přesvědčoval o pravém opaku své domněnky. Do dneška a vždy znovu člověk objevuje přírodu, ale stále ještě neví a nezná všechno. Objevuje přírodu, člověk se ponenáhlu stával vyšším tvorem.

Trvalo dlouhá tisíciletí, než si člověk vůbec důkladněji povšimnul své příbuznosti s přírodou. Mnohé počáteční objevy byly mylné, ale jakmile se člověk dal jednou do práce, našel nový svět i život.

Člověk si záhy všiml, že stromy, s nichž trhal ovoce, po čase se obalily květem, a vyrostlo nové ovoce, které mu poskytovalo chutnou potravu. V lesích se ustavičně množila zvěř, kterou lovil, řeky byly stále plny ryb. Pozoroval, jak se střídá počasí. Když již dlouho nepršelo, země pukala vedrem a vysychaly prameny, z nichž se člověk napájel; pojednou začalo opět pršet. Tak, jako by někdo vše řídil, přímo pro člověka upravoval a na jeho potřeby myslel. Zima byla vystřídána teplem, po bouřích přišlo slunce, noc se střídala se dnem. O mnohých rostlinách se člověk přesvědčoval, že jej posilují, když pojídá je nebo jejich plody, že mu vracejí sílu, když onemocněl, mnohé listy rostlin pomohly zastavit krvácení, když je přiložil na ránu. Když přišla některá zvířata k jeho primitivnímu obydlí a zůstala tam a zdomácněla, poznal záhy, že ta zvířata jsou ochotna mu pomáhat. Pes se

stal jedním z prvních takových přátel, později to byla ovce, koza, kůň, kráva, slepice, a člověk poznával, že může jejich sil použití k vykonávání různých prací.

Nedivme se, že člověk počal věřit, že příroda je oživena tajemnými bytostmi, za obyčejných podmínek neviditelnými, nebo aspoň naplněna neznámými silami. Bylo přirozeno, že si člověk rozdělil tyto bytosti nebo síly na dvě skupiny. V jedné byly ony, které mu sloužily, ve druhé ony, které mu škodily. Když člověk došel k tomuto přesvědčení, začal u něho vývoj velmi důležité stránky jeho osobnosti, totiž vývoj náboženského života. Počal pátrat po způsobech, jak se dostat k oněm tajemným silám, jak si získat jejich přízeň, jak je přimět, aby člověku prospívaly, nebo aspoň neškodily.

Budeme podrobněji probírat tyto první krůčky člověka k Bohu a všimneme si různých cest, po nichž se člověk snažil přiblížit se k Bohu.

Příroda přestávala být mrtvou hmotou, všechno se zdálo oživeno. Šumění hájů člověk si vysvětloval tím, že stromy si vzájemně šeptají, bublání potůčku bylo jakousi mluvou, ano i kámen valící se se skály jevil jakési známky života.

Byla to dlouhá cesta, než člověk objevil v přírodě, co je známo nám. Ale neznámému pračlověku, který upřel své zraky k a k slunci, k rozvíjejícím se květům a zrajícímu ovoci, který se zastavil u bublajícího potůčku a zamyslel nad plynoucí řekou, patří náš dík, protože první začal objevovat přírodu, a my jen pokračujeme v tom, co on započal. Dodnes by byla příroda pro nás mrtvou veličinou, velkou a neznámou záhadou, a neznalost přírody by nám velice škodila. Zdaleka bychom ještě nebyli těmi lidmi, jakými jsme dnes, náš život by byl mnohem primitivnější, žili bychom ve strachu mnohem větším a třásli bychom se před mnohým přírodním zjevem, který v nás dnes již nevzbuzuje údiv. Jen si vzpomeňme na bouři, když se křížují blesky a hrom burácí. Kdybychom nevěděli, že jde o výboje elektřiny, kdybychom neměli hromosvody a jiná zařízení, jak bychom trpěli strachem, že se někdo mocný na nás hněvá, nebo že nějaký velký neznámý duch nám chce ublížit. Objevení přírody proto lidem velmi pomohlo na jejich cestách životem.

Dnes jsme již opravili mnohou domněnku pradávného člověka. Dnes víme, že kámen není oživen tak jako rostlina nebo živočich; ale ani primitivní divoch nebyl daleko od pravdy, když se domníval, že i kámen žije. Dnes víme, že v každém zrnku písku jsou utajeny velké síly, že v každém atomu hmoty je velký ruch, že v každé nepatrné travičce proudí životní šťávy, a že každá rostlina je složena z nescíslných buněk. Je nám známo, že každý z nás je složen z takových živých buněk, a že také námi proudí různé síly, které nás oživují a dodávají možnosti stálého vzrůstu. Víme dnes aspoň něco o duši člověka, o duši zvířat a přemýšlíme i o jakési duši rostlin, ba i nerostů. Opravdu všechno je prodchnuto velkou oživující a udržující silou. Z nedostatku určitějšího a podrobnějšího vědění máme zatím jen své domněnky, svou víru, ale tato víra ukazuje se stále pravdivější. Věříme, že všechno je oživeno Bohem, že Bůh proniká každou částí hmoty, a že jeho síly a působnost se rozprostírají od hvězdy k hvězdě do všech dálek a prostorů i nejbližších.

Pozorování a objevování přírody přivedlo člověka k přesvědčení, že v této přírodě je pořádek. Poznával to již pračlověk, který si všiml pravidelného střídání ročních dob, střídání dne a noci a jiných pravidelných přírodních změn. Poznával také, že nelze tento pořádek nijak porušovat, aby tím člověk sám nepřišel do rozporů s ním a tím i do těžkostí. Tento pořádek byl stanoven tak pevně, že jej nebylo možno měnit a podle libosti do něho

zasahovat. Proto se pračlověk právem domníval, že v přírodě vládne velká moc, proti níž je téměř bezmocný.

Dnes víme, že skutečně v přírodě vládne řád. Jsou pevné přírodní zákony, podle nichž se všechno děje, vše je účelně a spořádaně řízeno a sestavováno a podle plánu vše prochází. I my, lidé vyspělí a mnohem zkušenější, než byl onen pračlověk, skláníme se ve velkém obdivu před touto přírodní zákonitostí. A proto také se mění náš názor na přírodu. Příroda nám není něčím krutým, bezcitným, mrtvým, ale spořádaným dílem. V přírodě probíhá všechno podle zákonů, podle plánu a má určité cíle a účele. Její krutost je zdánlivá a záleží v tom, že příroda je neoblomná potud, že nedělá u nikoho výjimky, je trestán, neboť překračuje onen řád a porušuje pořádek. Ale kdo se snaží podle těchto zákonů stanovených a lidmi poznávaných žít, tomu příroda přeje, tomu se nemůže nic zlého stát, pro toho v přírodě není krutosti. A ani to není možné. Vždyť tato celá příroda, naše země se vším svým bohatstvím, s každou travičkou a práškem, obláčkem a stříbrnými řekami, se vším rostlinstvem a živočištvem a konečně i s člověkem je prolnta boží zákonitostí. A naše země s ostatními planetami, hvězdami, mlhovinami, se všemi světy viditelnými i neviditelnými tvoří přírodu, která je ve své celkovosti spravována jedněmi a týmiž zákony, jedním řádem. Neboť všechno to je dílo jednoho Boha.

Člověk objevuje přírodu a tím vniká a proniká do velkých tajemství. Nahlíží při tom do dílny boží, a vidí, jak se velká moudrost a síla boží projevuje v nesčetných způsobech a tvarech, jaké zákony stanoví a k jakým velkolepým cílům směřuje. Člověk objevuje přírodu a tím objevuje zároveň také sebe i Boha. Tím se přibližuje k většímu a lepšímu poznávání Boha, a to vše mu napomáhá k plnějšímu a krásnějšímu životu.

Před každým z nás je otevřena kniha přírody. Nepřečetli jsme v ní ještě mnoho. Jsou v ní velká tajemství a velké pravdy a krásy. Učme se v ní číst, hledejme dále a vnikajme stále hlouběji do viditelného díla božího, neboť přírodou k nám zřetelně mluví Bůh. Snažme se vyčíst, čeho si od nás přeje!

Karel Hašpl

Hermann Hesse:

Tajemství duše

(Přeložila Radka Fialová. Fotografie Klaus Ender.) Praha, Vyšehrad 2003. 48 stran. Edice Minuty k zamyšlení.

Nakladatelství Herder ve Freiburgu im Breisgau přišlo s myšlenkou zveřejňovat nesmrtelné výroky nejmoudřejších spisovatelů v novém kabátu. Bibliofilské vydání o formátu 14,5 × 14,5 cm na křídě má na levé straně texty a na pravé fotografie. Úspěch a odbyt bude záviset na vhodnosti výběru fotografie k zvolenému textu. Výbor zahajuje text:

Každý den kolem nás ševelí plnost světa; každý den kvetou květiny, světlo září a radost se směje. Někdy jich s vděčností užíváme dosyta, jindy jsme unavení a nevrlí a nechceme o nich nic vědět. A přesto nás obklopuje hojnost krásných jsoucen. Na každé radosti je nejkrásnější, že přichází nezaslouženě a nikdy není na prodej: je zadarmo, je božím darem pro každého, stejně jako vůně lipových květů ve vzduchu.

Škoda, že tato nádhera je doplněna křiklavým barvotiskem tulipánů, který estetický prožitek znehodnocuje.

Jinde je skloubení šťastnější: Pro nikoho neexistuje žádná jiná cesta rozvoje a naplnění než cesta co možná nejdokonalejšího utváření vlastní bytosti. Ideálním zákonem je „Bud sám sebou!“ Jiná cesta k pravdě a zrání nevede.

Jak harmonicky tu působí bílý květ s poupětem na drátěném plotě: Věci... jsou tytéž věci, které jsou v nás. Není jiná skutečnost než ta, kterou máme ve svém nitru. Většina lidí žije tak neskutečně proto, že obrazy vně považují za skutečné a svůj vnitřní svět vůbec nepustí ke slovu. I tak může být člověk šťastný. Kdo však jednou poznal to druhé, přichází o volbu kráčet cestou většiny.

Vrchol souladu nalézám v kvetoucím třešňovém stromu s citátem: Člověku je, jak se zdá, vskutku dána jen jedna naděje: nemůže sice změnit svět a druh, ale může do jisté míry změnit a zlepšit alespoň sám sebe. Na těch, kteří tak činí, spočívá ve skrytu spása světa.

Texty ze sebraných spisů o 12 svazcích a Výboru z dopisů 1973 – 86 vybral Nicolas Weis. Škoda, že české vydání nás připravilo o zasvěcený doslov Volkera Michelse. Chápu, že uvádění pramenů citátů by mohlo estetický dojem rušit. Proč je však neuvést na konci? Český překlad přece patří nejen do české, ale i evropské pokladnice a je svědectvím úrovně naší literární vědy.

Ukázky vybral Boris Merhaut.

Luboš Kropáček:

Islám a Západ

Historická paměť a současná krize. Praha, Vyšehrad 2002. 198 stran. Kč 198,-.

R. 1996 vyšla knižně rozšířená studie politologa z Harvardu S. P. Huntingtona Střet civilizací, kde rozlišuje 8 kulturních okruhů. Válka v Zálivu 1990 – 91 ho inspirovala, aby konfliktu mezi ideologiemi Západu a islámu věnoval neúměrnou pozornost. Zničení obou věží WTO, symbolu globální finanční moci, teroristickým útokem 11. září 2001 posílila Huntingtonovu hypotézu, že po rozpadu SSSR vyvstal nový nepřítel – islámsko-čínská hrozba západní civilizaci. Pro černobíle vnímající lidi to byl povel ke křížáckému tažení proti nesmiřitelným muslimům. Proti válečné psychóze se postavila řada vynikajících vědců jako např. John Esposito, vydavatel nejsoustavnějšího díla o současném islámu Oxfordské encyklopedie moderního islámského světa. (1995)

V ČR je nejzasvěcenějším vykladačem islámu Luboš Kropáček, uznávaný v celém světě. Tuto pozoruhodnou studii si rozčlenil do 6 kapitol.

1/ Rozdělená dějinná paměť

Úvodem nás autor zavádí do arsenálu, z něhož oba soupeři čerpají při mobilizaci domácí podpory v polemikách. Tak západní propaganda na běžícím pásu vyrábí nenávislné stereotypy zákeřných, líných a nespolehlivých „Arabů“ a islámská protizápadní strana zas obrazy nemorálních „bílých“ supermanů. Po přečtení stati o vzájemném hrubém i důmyslném hanobení snáze pochopíme rétoriku našich politiků, kteří se častují co nejšťavnatějšími výrazy. Křesťanské až zběsilé útoky trpí chabou znalostí Koránu a

muslimských reálií. Pomlouvačům vadilo mnohoženství, zákaz alkoholu i další formy muslimského práva. Nejen Dante, ale i malíři nechali Muhammada smažit v nejhlubším pekle.

Huntingtonův deformovaný model zcela opomíjí výměnu kulturních podnětů a vědeckotechnických poznatků během nejplodnějšího období umajjovského chalífátu v Andalusii, kdy její hlavní město Córdoba bylo nejvyspělejší kulturním centrem západní Evropy. Přehodnotit je třeba i dobu Osmanské říše, kdy Turci přes Balkán se tlačili do Evropy. Turci neprováděli násilnou islamizaci. Islám přijímali katolickou a pravoslavnou církví pronásledovaní sektáři jako bogomilové či patarény.

Těžko se probouzíme z falešných názorů na kolonialismus, zděděných z dob totality. Ani britské, ani francouzské úřady misionáře nepodporovaly, naopak od misí odrazovaly, aby se vyhnuly neklidu. Proto se misie tak jako dnes převážně věnují zdravotní péči a šíření gramotnosti. Naproti tomu muslimští radikálové chápou koloniální nadvládu jako hrubou agresi, kdy vedle politického ujařmování a hospodářského znerovnoprávnění dochází k rozbíjení tradičního rodinného života a infikování západními idejemi a hodnotami. Typickým příkladem schizofrenie lidí vykořistěných jsou Alžírčané. Respektovaný šejch ben Badís marně vybízí své krajany: „Alžírsko je má vlast, arabština je můj jazyk, islám je mé náboženství.“ I vlastenecká literatura je hojnější ve francouzštině, kterou 1,5 milionů Alžírčanů usedlých ve Francii, s tamější státní příslušností vnímají jako svůj rodný jazyk. Výklad rozchodu Alžírska a Francie se ve školních učebnicích výrazně liší, což přispívá k pocitům trpkosti a nejistoty.

2/ Islám rozleptávaný politikou

Uvažme, že s různou hloubkou přesvědčení islám vyznává víc jak šestina lidstva (asi 1,2 miliardy). V našem smyslu slova islám nemá církevní organizaci. Hledají-li prostí věřící radu, obracejí se na ulamá – islámské učence nebo právníky (fukuhá). Mimořádnou prestiž sunnitů mají šejch káhirske univerzity al-Azhar Sajjid M. Tantáwí a právník muftí Nasr Wásil. V čele ší'ý je 12 imámů s titulem ájatolláh. Populární byl súdánský myslitel Mahmúd Táhá, který r. 1985 zemřel mučednickou smrtí – diktátor Nijamrí ho dal popravit. Posmrtně byl rehabilitován. Nejhlubší duchovní interpretací Koránu vynikl súfí Abdolkarím Sorúš. Ten kritizuje zneužívání islámu k světským cílům jako např. k terorismu.

Na opačném pólu jsou z Americké univerzity v Bejrútu marxismem ovlivněný filozof a- Azm, íránský literát Alí Daští, který po pádu šáha byl uvězněn a r. 1984 ve vězení zemřel. V západních jazycích mělo anonymní dílo „Proč nejsem muslimem“, jehož předmluvu napsala stejně smýšlející bangladéšská literátka v exilu Taslima Nasrin, značný ohlas.

Ačkoliv Korán sebevraždu odmítá, již koncem 11. století šíitská odnož ismá'ilíja z hradu Alamút v horách severního Íránu vysílala sebevražedné fidáiny vraždit šéfy sunnitských Seldžuků. Tuto techniku zdokonalila palestinská z Íránu podporovaná sunnitská organizace Hamás. Tito palestínští atentátníci bojují za věc práva proti izraelským a jiným okupantům a umírají mučednickou smrtí. Naproti tomu teroristé z 11. září 2001 jsou skuteční sebevrazi, a spáchali zločiny, které islám zakazuje. I únosy letadel a kladení bomb do nich islámské autority odsoudily. Rozšíření terorismu vyvolalo izraelsko-palestinský konflikt. Další vlnu vyvolali alžírští extrémisté ve Francii, financovaní Íránem. Mezinárodní džihád pak Americe vyhlásila bin Ládínova al-Ká'ída. Tento druh teroru pojmenoval Kohák jako „běsnění bezmocných“.

Ne střet, ale partnerství civilizací (s. 168 – 88)

Závěrečná kapitola by stála za přetištění, protože odhaluje kořeny Huntingtonova strašáku. Křížácké tažení proti muslimům zahájil v letech 1989 – 92 teorií o konci dějin i pro USA. Ten je vyvolán údajným vítězstvím liberální demokracie v celém světě.

Nebezpečí, které světu hrozí, je podle Jana Pavla II. nedostatek lásky k bližnímu, podle islámu nedostatek spravedlnosti, v terminologii sekulárního humanismu mravní selhávání lidí, kteří své bližní nevnímají jako spoluobčany či partnery, nýbrž jako soky či konkurenty, kteří v praxi mohou být předměty ziskové manipulace nebo skryté či otevřené agrese. K tomu jim nahrává mentalita tzv. svobodného trhu.

Dialog a partnerství mezi národy mj. podporuje manifest *Mosty do budoucnosti*, který přeložil a zveřejnil přední šířitel Küngových ideí světového étosu Karel Floss. Podle nové optiky mezinárodních vztahů nové paradigma neznamena pozápádnění světa a plytkou modernizaci, nýbrž vzájemné poznávání a oceňování hodnot. Kroky k tomu je zrovnoprávnění všech, vytlačení pojmu nepřítel. Manifest cituje sedm smrtelných hříchů, tak jak je zformuloval duchovní velikán 20. století Mahátma Gándhí: politik bez principů, bohatství bez práce, požitky bez svědomí, vědění bez charakteru, obchod bez morálky, věda bez lidskosti a náboženství bez oběti.

Luboš Kropáček touto knihou dokázal, že je důstojným nástupcem jednoho z nejvýznamnějších arabistů a znalce islámu Aloise Musila (1869 – 1944).

Boris Merhaut

Vlasta Čermáková:

Jak věřit v Boha?

Bezprizorná, naivní duše,
jako hodná panenka
v koutě sedá
v naději,
že někdo najde ji,
že se jednou vydá?

Černý myslivec nebo mnich?

Hodná, bezprizorná duše,
má neutrální byt -

z jeho oken hledí na svět šedý,
nevědouc, že jí v kleci ptáček ztich.

Nezáří, nestraní, nevolá -
vyšlapanou cestou kluše.

Žítí samo pro sebe
je i pro Věčnost uzavřený kruh.

Jak volat do nebe?
Vroucími modlitbami,
upřímnou meditací,

čistými myšlenkami, zpěvem,
pro druhé obětavou prací.

Třetí přání

V písemnictví se přísně dodržuje pravidlo, že úspěšný bestseller napřed vyjde v originálním jazyce a pak v překladech. Snad aby poškádlil svého nakladatele, povídkář a unitářský kazatel Richard Fulgham tento obyčej porušil. Když dostal nabídku z Prahy v době, kdy dokončoval své nejobemnější dílo „Třetí přání“, překvapivě souhlasil s premiérou českého překladu.

Kanál ČT2 pohotově využil jeho příjezdu na křest knihy, aby pro pořad Marka Ebena „Na plovárně“ s tímto šibalsky se tvářícím starým pánem udělal rozhovor.

Málokterý spisovatel měl tak pestrou životní dráhu jako Richard Fulgham. Vystřídal tučet povolání jako kovboj, barman, malíř, sochař, grafik, unitářský duchovní.

M. E. Jak jde dohromady barman s kazatelem?

R. F. Na studium teologie jsem si musel vydělávat. Abych stihl přednášky, zvolil jsem si práci po nocích jako barman. Ředitel semináře mi to nejenže schválil, ale dokonce uznal jako praxi. Tak mám v indexu zaměstnání „barman“ jako právoplatný zápočet. Nebylo to zadarmo. Každé pondělí jsem za děkanem musel chodit a vyprávět mu životní příběhy, které jsem jako barman vyslechl. Víte, nepijáci mají o barech zkreslené představy. Jsou přesvědčení, že se tam potácí a pere banda opilců, ale chyba lávky! Lidem pár drinků pomáhá se uvolnit a vzájemně si povídají, což např. v tramvaji nebo autobuse bývá nepřipustné. Někdy si povídají i s barmanem, jindy najdou ochotného posluchače a pak mi stačilo mít otevřené uši.

M. E. Jak se vaše příběhy dostaly mezi lidi?

R. F. Dříve než byly zveřejněny, kolovaly mezi lidmi. Bylo to něco na způsob samizdatu za bolševické éry. Byl jsem potěšen, když mi je někdo vyprávěl jako svůj vlastní příběh v rozšířené mutaci.

M. E. Dvaadvacet let jste byl unitářským duchovním. Přispívali vaši farníci do vašich námětů?

R. F. Budete se divit, ale jen velmi zřídka. Měli dojem, že by to bylo něco na způsob porušení tajemství ušní zpovědi. Farníci mne v žádném případě na dráze povídkáře nepovzbuzovali.

M. E. Co říkáte kazatelům v televizi?

R. F. Někteří jako Billy Graham si tak udělali ohromnou reklamu. Ale já se bez televize obejdu, žádnou bednu ani nevlastním. Pro vás Evropany je v USA převládající fundamentalismus těžko pochopitelný i jeho zásada, že Bůh potřebuje reklamu. Já naopak soudím, že Bůh hotovost nepotřebuje.

M. E. Byl by vám přijatelný nápis CÍREV – LEGRACE?

R. F. Mně rozhodně ano, ale fundamentalisté náboženství berou jako velmi vážnou věc. Existuje však i církev, která za 25 USD každému vystaví svůj diplom kazatele.

M. E. Živil jste se prý i jako hudebník.

R. F. Ano, byl jsem populární rocker. Kapelu jsme dali dohromady, abychom si vydělávali na vzdělání. Okoukal to můj syn, který vyrůstal na maloměstě v Texasu. Dnes

má nejraději vzácný nástroj mandocello o osmi strunách. Nosí černou koženou kombinézu a hrál i v největším gay-klubu v Miami pro 2 000 návštěvníků.

M. E. Překvapil vás úspěch povídek? Jak tyto sbírky vznikaly?

R. F. Když agentka z New Yorku urgovala „Dětskou školku“, nemohl jsem se rozhodnout, co tam dát. A tak jsem jí poslal celou krabici od bot. Sama to dala dohromady a r. 1985 vyšla prvotina pod názvem „Všechno, co opravdu potřebuji znát, jsem se naučil v mateřské školce“ (Odeon 1991). Prodávала se tak dobře, že za dva měsíce se dostala do čela bestsellerů.

M. E. Žil jste se ženou na hausbotu?

R. F. Celých 20 let a cítil jsem se tam dobře. Ale potom žena řekla DOST, chtěla pohodlí kachličkované koupelny. I já se s lodí rozloučil, dnes píši v horách Utahu 20 mil od lidí, bez elektrického vedení. Tak jako básník Rilke miluji samotu a někdy sám a sám vydržím psát celou noc.

M. E. Co nám řeknete o své knize, kterou jste přijel představit do Prahy?

R. F. Je to román, či přesněji první díl plánovaného románu. První verzi jsem ukládal do dřevěné krabice, v ní byla další krabice potažená látkou a tam byly volné listy kvalitního kresličského papíru. Česká vydavatelka si pospíšila a když udělala svou nabídku, řekl jsem si „Proč ne?“ Román je dobře přeložen a pečlivě vydán.

M. E. Když jste malíř, nelákalo vás si knihu sám ilustrovat?

R. F. V druhém dílu románu opravdu mé kresby budou, ale v klasickém japonském stylu a proto pod pseudonymem. Záměrně jsem se uchýlil k fikci.

M. E. Máte po dvaceti letech psaní a kazatelské dráhy nový seznam zásad?

R. F. Na prvním místě bych uvedl, že v tak složitě propojeném světě mnoha věcem nerozumím. Zajímá mne, o čem jako hudebník kladně přemýšlíte. Kdy asi v hlavě vyvstane písnička? Odpověz mi na otázku, na kterou jsem se nikdy neptal.

M. E. I když čtenáři o vás hodně vědí, myslím, že máte svá tajemství.

R. F. Ano, mám svá tajemství, ale ta nikomu neprozradím. Jsem agnostik. Nedělám si starosti, jak bude vypadat ráj či nebe. Rád bych se chtěl vrátit na zem jako jiná forma života, třeba jako kráva. Nevadí mi, že zemřu. Ale rád bych věděl, co se stane za sto, za tisíc let. Dobře se mi s vámi rozmlouvalo. Jste profík a svou práci děláte dobře.

Děkuji vám za rozhovor.

Ve dnech 2. a 3. února odposlechl Boris Merhaut.